

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

האשה
החשובה ורודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א ♦ לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

בס"ד, י"ג כסלו תשפ"ד

מסכת בבא קמא כ"ד-ל' ♦ כלים ל', ג' - אהלות א', ג'

גליון מס' 1279

השבוע בגליון

- ♦ להזיק את ממון הזולת
- ♦ להזיק את ממון הזולת שעומד להזיק את ממוני
- ♦ עדיפות ל"דף היומי" לפני התפילה
- ♦ מדוע שוהים קודם התפילה

- ♦ שבירת משקפיים
- ♦ האם גם אדם שנס על נפשו מתבונן בדרכים?
- ♦ האם מותר לאדם "לגנוב" חפץ ששייך לו?
- ♦ גניבה בבית מסחר לתפוחי אדמה

בשורה לקוראי הגליון!

ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם
להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

יהודים יקרים ואהובים!

"יהודים יקרים ואהובים! זה הוא הדף היומי! שיהודי ילמד, שייכנס לבית המדרש, אז הוא מאושר". במילים פשוטות אלו, שבקעו מעומק ליבו, פנה הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך זצוק"ל בשנת תשמ"ג אל לומדי "הדף היומי", בנשואו את דבריו במעמד סיום המחזור השמיני של הדף היומי. "שהיהודי ילמד, שייכנס לבית המדרש, אז הוא מאושר".

כאשר הדברים נשמעים מפיו של גדול בישראל, שעמל כל ימיו בלימוד התורה והגהה בה בהתמדה מופלאה, הם מקבלים מימד עמוק בעל משמעות מיוחדת לכל אדם הוד קדומים ננסך בהם. קולותיהם של גדולי ישראל זצ"ל, החפץ חיים, רבי חיים עוזר גרודזינסקי, רבי איסר זלמן מלצר והרב מברסק, שהאצילו עליו מאור תורתם והנהגתם, ואשר עמם התפלפל בריחא דאורייתא, נמסכים בקולו, ומשמיעים בקול אדירים שבוקע לבבות, את קריאת הקודש המהדהדת מאז היותנו לעם: "יהודי! רגליך ורגלי אבותיך עמדו על הר סיני! המשך את שלשלת הדורות! קבע את מקומך בספסל שבבית המדרש החמים ולמד תורה! זוהי תכליתך. כי לכן נוצרת".

מספר הרה"ג ר' אליעזר טורק שליט"א: באחד הימים נכנס בחור משיבת פונוביז' לביתו של הרב שך זצ"ל

דף כז/ב לפי שאין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים

שבירת משקפיים

הגמרא בסוגייתנו מביאה את דברי עולא הסובר, שהמניח כלי ברשות הרבים, חייב על נזקים שנגרמו על ידי כלי זה, ומאיך, המזיק את הכלי תוך כדי הליכתו-פטור, מאחר ש"אין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים". כלומר, אדם אינו מהלך כבהמה שעיניה מופנות אל הקרקע שעליה היא פוסעת (רבינו פרץ בשיטה) ובנוסף לכך, האדם שקוע במחשבות תוך כדי הילוכו, ואין ראשו פנוי לסקור את הדרך שלפניו (מאירי שם). אולם, כאשר הכלי הונח במקום שבו רגילים להניח דברים, כגון, חבית שהונחה ליד היקב או ליד בית הבד, על הולכי הדרכים להתבונן ואם נתקלו בחבית והזיקוה, עליהם לשאת בתוצאות הנזק (רמב"ם הל' נזקי ממון פי"ג הל' ה'; ו). הלכות אלו, שכוחות ביותר גם בימינו, כפי שניתן להיווכח מהמקרה שלהלן.

בחור ישיבה ביקש מחבירו שיעירו משנתו בשעה מסוימת. משנכנס המעיר לחדר חבירו, דרך בשוגג על משקפיו שהיו מונחות למרגלות המיטה, וריסקן בסולייתו. היו שטענו (קנה בושם ח"א סי' קנ"ד להגר"מ ברנסדורפר זצ"ל), כי מאחר שבעל המשקפיים ביקש מחבירו להעירו, הרי בזאת הוא נתן לו רשות להכנס לחדרו, ומעתה, לגבי הבחור המעיר, החדר הוא כרשות הרבים, שאין להניח בה דברים במקום שאין רגילים להניחם, ולפיכך, בעל המשקפיים פשע בכך שהניח ליד המיטה. מאיך, יש המערערים על סברה זו (פתחי חושן דיני נזיקין פ"ח סעי' י'), שכן, דווקא כאשר אדם מהלך ברשות הרבים, אין דורשים ממנו להתנער ממשבשותיו. אולם בהכנסו לחדר חבירו, עליו להבחין באורחותיו ובמנהגיו של בעל הבית. וכפי שלמדנו בסוגייתנו, שמוטל על ההולכים ליד בית הבד או ליד היקב להזהר, כמו כן, הנכנס לבית חבירו צריך למקד את מבטו ולהתבונן בדרך הליכתו.

האם גם אדם שנס על נפשו מתבונן בדרכים? שאלה זו עמדה במרכזה של סערה רבתי שהתחוללה לפני שנים רבות, כאשר יהודי בשם משה ליפשיץ דרף אחרי נער יהודי במטרה

צעילוי נשמת

הר"ר פנחס יוסף איצקוביץ ז"ל

ב"ר אברהם ז"ל

נלב"ע ט"ז בכסלו תשנ"ט

תנצב"ה

צעילוי נשמת

הר"ר חיים אהרון ברלינר ז"ל

ב"ר ישראל יצחק הי"ד

נלב"ע ט"ז בכסלו

תנצב"ה

הנוצח ע"י חתנו ובתו אבי ומאריה שנור שיחי

צעילוי נשמת

הרב יחזקאל הרטמן ז"ל

ב"ר שלום ז"ל

נלב"ע י"ח בכסלו תשל"ז

תנצב"ה

צעילוי נשמת

הרה"ח ר' מאיר ברסליוער ז"ל
בן הרב מנחם מנדל זצ"ל נלב"ע י"ט בכסלו תשמ"ד
וזוגתו מרת **בלומה רבקה** ע"ה
בת הר"ר מנחם ראובן ז"ל נלב"ע י"ז בכסלו תשנ"ח
תנצב"ה

הנוצח ע"י בנם ידידנו הר"ר חיים דוד ברסליוער ומשפחתו שיחיו - רמת גן

צעילוי נשמת

הר"ר **שמואל צבי הרמן** זצ"ל
ב"ר משה זצ"ל מח"ס א"י ובעיותיה באורם
של חז"ל נלב"ע י"ב בכסלו תשנ"א

תנצב"ה

לחצו מידיהם של ערלים שביקשו להתנכל לו. הנער שלא הבין את כוונתו הטהורה של משה ליפשיץ, החל לנוס על נפשו בבהילות רבה, ותוך כדי מנוסתו, הוא נפל לבור עמוק מלא מים, ומת. אותו משה ליפשיץ שהיה ירא שמים, ביקש מגדולי הדור שיוורוהו את דרכי התשובה הראויים לו, ושאלתו כורה פולמוס ביניהם. הספק שהתעורר היה, האם הכלל שלמדנו בסוגייתנו, ש"אין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים" תקף גם לגבי אדם הבורח, או שמא, אדרבה, מאחר שהוא נס על נפשו, הוא מתבונן ובודק היטב את דרכי מילוטו, ודרכו להתבונן בדרכים.

לדעת המהרש"ל (סי' צ"ו) אדם שנס על נפשו מתבונן בדרכים, וממילא אין אותו משה ליפשיץ זקוק לכפרה ומחילה. אולם, לדעת החתם סופר (שו"ת קובץ תשובות סי' י"ח), גם כאשר אדם בורח, אין דרכו להתבונן בדרכים. אמנם, למעשה, הורו כל הפוסקים, כי אדם זה אינו צריך לייסר את נפשו, מאחר שכל מטרתו היתה להציל נפש מישאל, ואדרבה, הוא נהג כהוגן.

דף כז/ב בן בג בוג אומר אל תכנס לחצר חברך שלא ברשות האם מותר לאדם "לגנוב" חפץ ששייך לו?

נחלקו האמוראים בסוגייתנו, האם אדם ש"נעלם" לו חפץ ולפתע הוא רואה אותו בבית חברו רשאי ליטלו, ואין הוא צריך לטרוח לשם כך לבית הדין. להלכה (שו"ע ח"מ סי' ט סעי' א) נפסק כי הוא רשאי. הראשונים מקשים על סוגייתנו מדברי הגמרא במסכת ברכות (ה/ב) המספרת, שברשותו של רב הונא היו ארבע מאות חביות יין שהחמיצו, וחכמים אמרו לרב הונא שעונש זה בא עליו משום שהוא לא נתן לאריסו את חלקו בזמורות הגפן כפי שסוכם ביניהם. חכמים הבהירו לו, שלמרות שהאריס לא עמד בהתחייבותיו כלפיו, אסור היה לרב הונא למנוע ממנו את חלקו בזמורות אלו. הרי לנו, שאסור לאדם לגבות בעצמו ממון מחבירו, אלא עליו לתבוע את חברו בבית הדין.

על כן, מבאר המרדכי (בסוגייתנו), שדווקא את **החפץ שנגזל** מותר ליטול מהזולת בלא פנייה לבית דין, אך אין **לגבות חוב** בלא פנייה לבית דין. שכן, כאשר אדם נוטל ממון, או חפץ אחר **תמורת** חפץ שנלקח ממנו, יש לחשוש שהוא לא ידייק בסכום שעליו לגבות. כך גם פסק בעל שואל ומשיב במקרה מעניין שהובא לפניו.

בית מסחר לתפוחי אדמה: בימי הגאון בעל שואל ומשיב (מהדו"ג סי' שע"א) הקימו שני יהודים בית מסחר לתפוחי אדמה. כל אחד מן השותפים היה נוטל עמו תפוחי אדמה מבית המסחר, מוכר אותם ביריד זה או אחר, ולאחר מכן הם היו חולקים ברווחים.

ויהי היום, ולאחד השותפים התברר שרעהו מרמה אותו ואינו מוסר לו דיווח מדוייק על רווחיו. בשל כך, ביקש השותף המרומה לנהוג כרעהו, ולגבות בחשאי את המגיע לו. בעל שואל ומשיב פסק, כי אמנם אסור לאדם לגבות בעצמו חפצים תמורת **חפץ אחר** המגיע לו, מחשש שלא ידייק בשווי החפצים, אך במקרה זה, מאחר שמדובר ברווח ממוני אין חשש שהוא יטעה בגובה הסכום המגיע לו, שהרי הוא יודע את גובה הסכום בו רימה אותו שותפו וסכום זה בלבד גם הוא "יגנוב", וממילא רשאי הוא לנהוג כן.

אולם, גם בעל רב פעלים (ח"מ ח"ג סי' ה') דן במקרה זה, ולדעתו, כאשר באפשרותו של השותף לגבות את המגיע לו בפומבי ולא בחשאי, יש לחשוש לדעת בן בג בסוגייתנו האומר: "אל תכנס לחצר חברך ליטול את שלך שלא ברשות, **שמא תראה עליו כגנב**, אלא שבור את שיניו, ואמור לו שלי אני נוטל" (עי' תוס' ד"ה אלא שבור), וכך גם פוסק רבינו יונה (מובא בשער המשפט סי' שמ"ח) שאסור לאדם ליטול את חפציו בצורת גניבה, משום מראית העין.

מן הראוי לציין את דעתו היחידה של הרי"ף (תשו' סי' קל"ג) הסובר שאיסור זה אינו משום מראית העין בלבד, אלא הוא איסור דאורייתא של (ויקרא יט' א) "לא תגנובו".

דף כח/א ורבו מסרהב בו לצאת

להזיק את ממון הזולת

הסוגיות אותן אנו לומדים בימים אלו עוסקות במספר נידונים, ששרשם הוא: מתי רשאי אדם להפעיל כח כנגד הזולת או כנגד ממונו, גם כאשר הלה ייזק מכך. דיון זה מתייחס הן לגבי השאלה האם מותר לאדם להכות את חברו כדי להפרישו מאיסור, והן לגבי השאלה האם מותר להכות ולהזיק את הזולת או את ממונו, כאשר הם גורמים נזק.

והבחין, כי פניו של הגאון אינם כתמול שלשום. ראשו כבד עליו, גופו חלוש וכולו נתון בסערה. חרד לשלום רבו ניגש בחבור אל הרבנית ע"ה, שמא יכול הוא לסייע בדבר מה, אם רק ייתן לו. "אתה לא יכול לעזור. כבר בצעירותו לכהן בשיבות מפוארות, בין זצ"ל, כבר בצעירותו לכהן בשיבות מפוארות, בין מאיר שפירא זצ"ל, ישיבת קרלין ועוד. אש התורה שיקדה בו ניכרה למרחקים."

היה זה לפני עשרות שנים, ממשיך הרב אליעזר טורק ומספר: רעייתו של הרב שך זצ"ל נזקקה לעבור ניתוח שארך 42 שעות. כל אותו היום שהה הרב שך בחדר סמוך לחדר הניתוח, ולרגע אחד לא פסק מלכת. אנה ואנה הוליוכיה רגליו. מפניה זו של החדר לחברתה, וחוזר חלילה.

והנה, נשמעו נקישות קלות על דלת החדר, ועל המפתח הופיע הרב מפוננבויז, רבי יוסף כהנמן זצ"ל, שבא לשהות עם הרב שך בשעות קשות אלו. הרב מפוננבויז הביט אל תוך החדר, וכאשר נדמה היה שהוא מתכוון להיכנס פנימה, הוא סגר את הדלת וסב לאחוריו. "אנו חוזרים לבני ברק" אמר למלווהו. בדרכו חזר הפטיר הרב מפוננבויז: "איני רוצה לגרום לביטול תורה", ולא יסף. ויהי דבריו לפלא.

לילה כאשר הסתיים הניתוח הקשה, הגיע הרב שך לביתו, תשוש ולא ממאורעות היום. להפתעת מקורביו ניגש הרב שך אל שולחנו הוציא גליון וקסת, ובמשך שתיים תימיות לא פסקה ידו מכתובה נמרצת. "אני כותב את חידושי התורה שהתחדשו לי במהלך 42 השעות ששהיתי בבית החולים!"

אין אלו ניסים, גם לא מופתים. זה פשוט עניין של סדר עדיפות. כאשר הדבר החשוב ביותר, היחיד שיש להוקיר, הוא התורה, יש לנצל כל רגע. וכך הוא נהג. לא פלא, אפוא, כי אהבתו ושקיקתו אל התורה הביאה לכך שתלמיד חכם ירושלמי, רבי דוד פינקל זצ"ל, ראה במו עיניו כיצד הרב שך מקפץ ומקד באישון ליל על מדרכותיה המושלגות של ירושלים. זה עתה יצאתי מביתו של הרב מבריסק, הסביר הרב שך בפשטות, ושמעתי ממנו חידוש תורה נפלא. שמחתי גאתה וחדוותי בקשה להתפרץ, אך מפאת כבודו של הרב מבריסק הצנעתיה. כאשר יצאתי מביתו, התרתי לעצמי לפרוץ בריקוד של שמחה, ריקוד מתון אושר עילאי. וכי קלה היא בעיניך? על חידוש תורה מענג שכזה לא ארקוד? אה?"

הבה ונקרא את המשך נאומו אל לומדי הדף היומי, של גדול בתורה, שנקשר אליה בעבותות אהבה ללא גבול:

התכבדתי להביע את ברכתי אם כי קשה לי לדבר, גם מפאת מצב בריאותי. אך מפני כבוד הציבור וכבוד התורה, אומר מילים קצרות.

קיום עם ישראל לכל אורך הגלות מוכיח, שרק בארצות שלא רפו ידיהם מהתורה ומהמצוות החזיקו היהודים מעמד ולא התבללו בין האומות. לא כן בארצות שרפו ידיהם מלימוד התורה, והבנים והבנות נתחננו על ברכי לימודים אחרים - הרבה מהם התבללו, ואין זכר לשום דבר קדוש. לנו אין שום עצה אחרת! דרך המלחמות שלנו, דרך הקיום שלנו, של כל כלל ישראל מימות עולם, מה החזיק אותנו? - הלכות! **גם עתה אנחנו** נמצאים בתקופה של "שחו גבעות עולם" - קמות מדינות ונופלות מדינות, מדינות עצמאיות מאבדות את עצמאותן בין-לילה, וחדלות מלהתקיים. אצלנו, יהודים, אין חידול! הלכות יש לנו זו נצחיות!

חז"ל מספרים לנו בדף ג' ע"א במסכת מגילה, כי בהיות יהושע ביריחו, נגלה אליו מלאך שר צבא ה', וכאשר שאל אותו יהושע, "הלנו אתה אם לצרינו?" טען המלאך: "אמש ביטלתם תמיד של בין הערביים, ועכשיו ביטלתם תלמוד תורה". שאל אותו יהושע: "על איזה מהן באת?" והשיב לו "עתה באתי", היינו: על ביטול תורה המתרחש כעת בזמן המלחמה באתי. מיד "וילן יהושע בלילה ההוא בתוך העמק. א"ר יוחנן, למדמ שלן בעומקה של הלכה! מה היתה התבעיה בזמן המלחמה? על ביטול תורה! ללמדנו, שכלי הזין היחיד שלנו הוא התורה. והתורה בלבד היא קיומנו. **היעב"ץ בהקדמת הסיפור אומר, שנס הקיום של עם ישראל גדול מניסי יציאת מצרים.**

הפרשת הזולת מאיסור: מבואר בסוגייתנו, שאדון שהכה את עבדו העברי שסירב לצאת לחופשי אינו חייב בתשלומי נזק, כיון שהכאתו נועדה להפריש את העבד מן השפחה הכנענית שאסורה לעבד זה מרגע שחרורו. מדברי רש"י (ד"ה איסורא) האומר "ורשאי להלקות ולהפרישו", אנו למדים שהדבר מותר לכתחילה. זו גם דעתם של בעל תרומת הדשן (ח"א סי' ר"ח) ושל ראשונים נוספים. אמנם, יש הסוברים, כי לדעת הרמב"ם (הל' עבדים פ"ג הל' ה') אין לנהוג כך לכתחילה (מרומי שדה). אולם, מדברי שאר הפוסקים (עי' שדי חמד ח"ז עמ' קס"ג) עולה, שלכל הדעות, לכתחילה, יש להפריש אדם מאיסור אפילו בכת. אלא, שיש להדגיש את דברי בעל ים של שלמה (בסוגייתנו) האומר, כי דווקא אדם ירא שמים, שמוחזק ברבים כאדם כשר, רשאי להפריש אחרים מאיסור על ידי הכאתם, אך לאחרים אין רשות לעשות כן.

עביד איניש דינא לנפשיה: יש אפשרות נוספת שבה התירו לאדם לעשות דין לעצמו. הגמרא דנה האם אדם שמילאו את חצרו בחביות שמן, בלא נטילת רשותו, חייב ללכת ולבקש מבית הדין שיצו על בעל החביות לפנותן, או שמא הוא רשאי להלך בחצרו כראות עיניו, בלא לישא באחריות לנזקים שיגרמו לחביות. להלכה נפסק (רמב"ם הלכות חובל ומזיק פ"ו הל' ה'), שבעל החצר אינו מצווה להטריח את עצמו לבית הדין. אמנם, כאשר הסרת המפגע אינה כרוכה בטרחה מצידו של בעל החצר, אין הוא רשאי להזיק את החביות, ואם עשה כן, עליו לשלם בגין הנזק (תוס' ד"ה משבר).

להזיק את ממון הזולת שעומד להזיק את ממוני: בסוגייתנו (כח/א) מבואר, ששור שעלה על גבי שור אחר כדי להרגו, אם בעל השור התחתון אינו יכול לדחוף את השור העליון, הוא רשאי לשמוט את שורו, למרות שעל ידי כך השור העליון עלול ליפול ולהנזק, שכן, אדם רשאי להציל את ממונו מידי השור שעומד להזיקו.

בימיו של בעל החוות יאיר, נתקל בעליה של גינת ירק בבעיה בלתי צפויה, כאשר שכנו גידל עיזים ותרנגולות ששוטטו בגינתו ועשו בה שמות. כל פניותיו לשכנו שישמור על בעלי החיים לא הועילו, ויום אחד חרה אפו של בעל הגינה למראה תרנגול שכירסם עלה כרוב בגינתו, והוא הניף עליו מקל והרגו. בעל הגינה סבור היה שהוא נוהג על פי הדין, שהרי מבואר בסוגייתנו, שכאשר אדם גורם לחבירו הפסד, מותר לניזק להציל את ממונו גם אם השני יינזק מכך.

החוות יאיר הכריע, כי בעל הגינה נהג שלא כהוגן [עי"ש בדבריו]. בבית מדרשנו עלתה סברה יפה לחלק בין שני המקרים. שכן, דווקא בעל השור התחתון אינו חייב על נזקי השור העליון, שכן, הוא טוען כי התעסק עם שורו בלבד, ואין הוא חייב לדאוג לשור העליון שעומד להזיק את שורו. אולם, עדיין אין ראייה מכך שאדם רשאי להזיק במישרין חפץ שהזיק לו.

דף ל/א האי מאן דבעי למהוי חסידא לקיים... מילי דברכות

עדיפות ל"דף היומי" לפני התפילה

בסוגייתנו למדנו עצות שונות שנתנו האמוראים לאדם שחפץ לנהוג במידת החסידות, שהיא אחת משלש עשרה המעלות לשלמות האדם (עיין מסילת ישרים בהקדמה). אחת העצות לכך היא "לקיים מילי דברכות". לדעת רבינו חננאל הכוונה היא שיש להקפיד לברך כראוי, הואיל ואסור לאדם ליהנות מן העולם הזה בלא ברכה. אולם הרשב"א אינו מבאר כדבריו, משום שעל כך כל אדם חייב להקפיד ולא חסידים ואנשי מעלה בלבד (חיד"א בספר דברים אחדים דרוש י"ז אות ב'). לדברי הרשב"א, כוונת הגמרא היא למשנה (ברכות פרק ה' משנה א') האומרת ש"חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת ומתפללים, כדי שיכוננו את לבם למקום".

אכן, השולחן ערוך (או"ח סי' צ"ג סעי' א') פסק, שעל המתפלל לשהות שעה אחת קודם תפילתו. ברם, כתב המגן אברהם כי הלכה זו אינה אלא לחסידים המתחסדים עם קונם, אך מעיקר הדין אין חיוב אלא לשהות כשיעור הליכת שמונה טפחים, כפי שפסק השולחן ערוך עצמו (או"ח סי' צ' סעי' כ').

עדיפות ל"דף היומי" לפני התפילה: מעניין לציין את דברי בעל אשל אברהם (אופנהיים צג/א), שבקהילתו נהגו להתפלל בנחת עד תפילת שמונה עשרה, וכך שהו שעה אחת קודם התפילה. גם בעל כף החיים (שם סק"א) כותב כך, ואף הוסיף שאפשר לקיים זאת גם בתפילת מנחה ובתפילת ערבית על ידי לימוד השיעור הקבוע לפניו, במקום בו מתפללים, וכך לשהות שעה אחת קודם התפילה.

ואני שואל אתכם, רבותי: האם דווקא כשיהודים בחו"ל הוא כפי? האם לא כך הוא גם כאן בארץ ישראל, כשאנחנו מוקפים בשונאים מסביב מכל מדינות העולם, כל כך הרבה מדינות, כולם עומדים ומשחזים את חרבותיהם. מה שלהם מותר - לנו אסור. להם מותר לירות ולהרוג ולהשמיד ולעשות שואה של איבוד מיליוני נפשות, ואילו אצלנו על חשד בעלמא בלבד איננו יכולים להתנקות. הלא גם עכשיו בארץ ישראל אנחנו נמצאים בגלות בין שבעים אומות, שה אחת בין שבעים זאבים, והעם היהודי חי אך ורק בניסים יימיומיים, למעלה מדרך הטבע. הקב"ה מכניס במוחו של מישהו כזה רעיון וכזה רעיון, כזו סיבה וכזו סיבה לסייע לנו. אין זכות אחרת, אין שכל אחר, אין הבנה אחרת. כך היה קיומנו עד היום, וכך ימשך הלאה, כי אין דרך אחרת להבין את קיום העם היהודי. במצב של שחיתות, גזירות, שריפות - אנחנו קיימים, כשהנשם של אתמול אינו כשל היום, והנשם של היום שונה מזה של מחר. יהודים חיו בלי כל ד' אמות תחת הרגליים. שום דבר מדיני לא היה לנו, רק גלות וגלות. כל האומות אינן יכולות להתקיים כך. הרבה אומות - אבד זכרן ועברו ובטלו מן העולם. עד אשר אפילו שמויתרין לא יזכרו ולא ייפקדו, כי כשאין להן אדמה משלהן, כשאין להן מקום תחת רגליהן - חדלות הן מלהתקיים. ואילו אנחנו - אלפי שנים בגלות, בלי אדמה משלנו תחת רגלינו - ואנחנו חיים וקיימים! אין זאת אלא מפני שאנחנו עם מיוחד, "עם לבדד ישכון", עם של "אל תקרי הליכות, אלא הליכות".

הדרך שלנו היא דרך של תורה! של לימוד! של בית המדרש! החומש הוא הנשק היחיד שלנו! יהודי נכנס לבית המדרש ושופך שיחו בתפילה לפני השם יתברך, שרק בידו לתת לו את צרכיו וחסרונו. זה מחזיק אותנו. הוא מבקש מהבורא רפואה ובריאות ופרנסה ודעת. יהודי כזה אינו מתבלבל. יהודי כזה מאושר ושמח ביהדותו, בקשר התמידי שלו עם הבורא יתברך. אין מאושר ממנו בעולם! איך המבט שלו על הגוי, הגוי העשיר, החכם כביכול, השליט עליז - היהודי בז לו בלבד, אף על פי שהיהודי עני והגוי עשיר, כיון שאני היהודי - "אתה בחרתני!"

דרכי המלחמה והטקטיקה של הגויים בנויות על עוד נשק ועוד נשק. עוד כלי זין ועוד כלי משחית, אבל לא כן הוא חלק יעקב. לא זוהי דרך מלחמתנו ולא זוהי דרך נצחוננו. לנו יש רק דרך אחת: לימוד התורה! זהו נשקנו, זה אושרנו, זו הצלחתנו, זה קיומנו, זו חיותנו. שום שרפות לא יכלו לנו. **שרפו את ספרי הקודש שלנו - הגוילים נשרפו, אבל האותיות נשארו פורחות! והאותיות הקדושות הללו של התורה הקדושה הן סוד קיומה של האומה הישראלית.**

יהודים יקרים ואהובים! זה הוא הדף היומי שהיהודי ילמד, שייכנס לבית המדרש, אז הוא מאושר. הוא איננו עושה טובה לאף אחד, אלא אך ורק מיטיב עם עצמו ועושה את עצמו למאושר באדם. כשהוא לומד, אז הוא בז ולועג לכל צרות וטרדות העולם הזה. אמנם כן, הוא מודאג בענייני פרנסה, מאין יבוא עזרו? הוא לומד דף גמרא, ואז הוא מתמלא בכזה מין אושר וחיונה וביטחון מהבורא יתברך: אה, בוודאי השם יתברך יעזור! יותר מזה אין יהודי יכול לעזור לעצמו. רק בדרך זו, וזה הוא יהודי!

יהודים יקרים! האם בתביעה אנחנו באים אליכם, כשאנחנו מציעים לכם ללמוד את הדף היומי? האם עול כבד באנו להטיל עליכם? לא ולא! אדרבה! אנחנו באים להנעים לכם את החיים ולעשותם מאושרים בלימוד הדף היומי! היכנסו נא לבית המדרש, הפרישו לכל הפחות שעה אחת מהיממה ללימוד הדף היומי, ואז ימתקו וינעמו לכם גם שאר 23 השעות ביממה. תהיו מאושרים, טעמו נא זאת! טעמו וראו כי טוב ה'! כמה מאושר הוא הלומד! ועל כן יש לאדם לקבל על עצמו בקבלה גמורה להמשיך יום יום ללכת ללמוד!"

★ ★ ★

יפיץ כל לומד דף יומי את המסר בקרב חבריו ומכריו, יביאם אל בית המדרש, ויזכו רבים ליהנות מנועם התורה ולהביא אושר לחייהם.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף ל/א האי מאן דבעי למהוי חסידא

תפילת שמונה עשרה כשיעור מוסר

כאשר אנו עומדים בתפילה לפני בורא עולם, אומר רבי יונתן אייבשיץ, באפשרותנו להשכיל וללמוד מכך דרך חיים. הא כיצד?

רבי יונתן אייבשיץ בספרו יערות דבש (דרוש ג), מרחיב ומבאר את דבריו, ומפני מתיקות וחשיבותם, הרי הם לפנינו.

מגן אברהם: מן הברכה הראשונה בה אנו משבחים את הקב"ה על היותו גומל חסדים וזוכר חסדי אבות, עלינו ללמוד להיות בעצמנו גומלי חסדים וללכת בדרכי אבותנו.

מחיה המתים: גם במילות הברכה השנייה: "ורופא חולים ומתי אסורים", טמונות דרכי הנהגה שגם אנו מצווים ברפואת החולים ובהתרת האסורים.

אתה קדוש: מברכת אתה קדוש, בה אנו מהללים את קדושתו של הקב"ה, יכול המתפלל לשאוב חיזוק להלך בדרכי הקדושה ולקדש את עצמו.

אתה חונן: מברכה זו, בה אנו מתפללים לקב"ה שיחוננו בבינה, בין המתפלל, כי עליו גם להשתדל ולהחכים אחרים בתורה.

השיבנו אבינו: "השיבנו אבינו לתורתך וקרבו מלכנו לעבודתך" אנו אומרים בתפילה זו. וכך גם אנו מצווים לקרב את הרחוקים לאבינו שבשמים.

סלח לנו: כשם שאנו מבקשים מהקב"ה שיסלח לנו על חטאינו, כך גם על האדם לסלוח למצעריו ולמקניטיו.

רפאנו ה': בברכה זו אנו מתפללים שהקב"ה יגאל את החולים ממחלתם, ואילו עלינו מוטל לבקר את החולים ולהשתדל ברפואתם.

ברך עלינו: כפי שאנו מבקשים שהקב"ה יברך אותנו בכל הברכות הטובות, כך על האדם להויל מכספו לטובת הזולת.

תקע בשופר: מתפילה זו על האדם להתעורר להתחזק ולהתעלות, עד שמצידו לא תהייה מניעות לביאת משיח צדקנו.

השיבה שופטינו: עלינו להסכים ולציית לקול מורי הדרך והדיינים, שהרי אנו מתחננים "השיבה שופטנו כבראשונה".

ולמלשינים אל תהי תקווה: כאשר אנו מתפללים תפילה זו, יש לנו לזכור ולהזכיר, כי יש להתרחק מבעלי לשון הרע.

על הצדיקים: בתפילה זו אנו מזכירים את הצדיקים והחסידים ומבקשים שיהא חלקנו עמם. אם כן, ודאי שיש לאדם לכבד את הצדיקים ולהתקרב אליהם.

ולירושלים עירך ברחמים תשוב: אנו מתפללים לבניין ארץ ישראל ועל ירושלים עיר הקודש והמקדש שתבנה במהרה בימינו, ואנו צריכים להשתדל למען יושביה ואף להתאמץ לגור בה.

את צמח דוד: יש לאדם לצפות לביאת המשיח בכל יום שיבוא.

שמע קולנו: כפי שבתפילה זו המתפלל מבקש שהקב"ה ישמע את קולו, כך עליו לזכור, כי כאשר יהודי מבקש ממנו דבר מה ויש ביכולתו להענות בחיוב לבקשתו, אל ישיבהו, חליה, ריקם.

מודים אנחנו לך: לעולם יזכור האדם, כי הטובות הבאות עליו אינן דרך הטבע, כי אם הכל מאיתו יתברך.

שים שלום: אנו מבקשים מהקב"ה שישים שלום עלינו ועל כל עמו ישראל, ודאי שיש לנו בעצמנו לבקש שלום ולרדוף שלום.

בעל בן יהודע (בסוגייתנו) מביא את דברי רבי יונתן אייבשיץ, ואומר, כי לפיהם ניתן לפרש את דברי הגמרא בסוגייתנו האומרת שהרועה להשתלם במידת החסידות יקיים "מילי דברכות". שכן, כאשר נתבונן במילים אלו, נמצא כי ניתן גם לפרש, שהמתפלל יקיים את מילות התפילה אותן הוא אומר.

מדוע שוהים קודם התפילה: לדעת בעל תוספות יום טוב (ברכות שם), שהיה זו לא נועדה למתן אפשרות להתרכז כראוי בפירוש מילות התפילה בלבד, אלא מטרתה להביא את האדם לידי הכרה, שהוא עומד בתפילה לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, וכפי שכתב הרמב"ם (הל' תפילה פ"ד הל' ט"ז) "שיפנה את לבו מכל המחשבות, ויראה עצמו כאילו הוא עומד לפני השכינה".

הגאון רבי חיים הלוי מבריסק זצ"ל סובר, כי יש הבדל מהותי בין אדם שלא כיוון בתפילה, לבין אדם שכלל לא חשב על כך שהוא עומד להתפלל לפני המקום. שכן, מעיקר הדין, אדם שלא כיוון בתפילה אינו צריך לחזור ולהתפלל, אלא כאשר הוא לא כיוון בברכה הראשונה של תפילת שמונה עשרה (שו"ע או"ח סי' ק"א סעי' א') [עיי' ברמ"א (שם) מדוע בזמנינו אין נוהגים לחזור ולהתפלל]. לעומת זאת, אם אדם כלל לא חשב על כך שהוא עומד להתפלל לפני המקום, אין הוא נחשב כ"מתפלל", אלא כאומר דברים בעלמא ותפילתו כלל לא עלתה לו.

אמנם, החזון איש זצ"ל (בגליונות הערות) חלק על דבריו, שכן, כל אדם העומד להתפלל, יש בו ידיעה מסוימת שהוא מתפלל לפני הקדוש ברוך הוא, ובידיעה קלושה זו הוא יוצא ידי חובתו בדיעבד.

בסערתא דשמאי

ר' איד

תא

חזי!

התנא האלוקי רשב"י קורא לר:

רצוננו לראות את מלכנו:

הזוהר הקדוש משתמש בלשון 'תא חזי', כי בלימוד מוסרי הזוהר מתגלה האור וזוכים לחזות בנועם ה' עין בעין

כלל ישראל מתאחד עם יצירת המוכת החדשה מבית מאורות:

קטע יומי מהזוהר הקדוש עם ביאור ייחודי ותובנות מאירות לחיים

בתוספת משנה והלכה יומית

ותן בלבנו מסתופכים מדי יום בהיכלו של רשב"י הק' וזוכים לחיים מאירים

רשב"י לכל: הצטרף עכשיו לאלפים שכבר מחוברים לאור

טעמו וראו ***3764** כי טוב ה'

חודש ראשון 5 ש"ח בלבד במצע השקה למצטרפים חדשים מנוי עבר הבית 19.90 ₪

